

Vergaderjaar 2020–2021

35 830 XIV

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Diergezondheidsfonds 2020

Nr. 5

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 9 juni 2021

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Algemene Rekenkamer over het Rapport Resultaten verantwoordingsonderzoek 2020 bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheidsfonds (Kamerstuk 35 830 XIV, nr. 2).

De Algemene Rekenkamer heeft deze vragen beantwoord bij brief van 9 juni 2021. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Kuiken

De griffier van de commissie,
Jansma

Vraag 1

Kunt een nadere toelichting geven op de stelling dat «er weinig gelegenheid is om kritisch naar oude regelingen te kijken», waarbij de landbouwvrijstelling in de inkomsten- en vennootschapsbelasting als voorbeeld wordt genoemd? Betekent dit dat u meent dat het gelet op alle actuele en acute vraagstukken wel heel onverstandig zou zijn om in deze tijd deze vrijstelling ter discussie te stellen, en kunt u dat nader toelichten?

We zien vaak dat actuele en acute vraagstukken dermate veel tijd en aandacht vergen, dat er niet meer kritisch wordt gekeken naar regelingen die in andere tijden tot stand zijn gekomen. Maar de afspraak is wel dat regelingen worden aangepast of vervallen als ze niet meer voorzien in helder omschreven publieke doelen (Toetsingskader fiscale regelingen).

Vraag 2

Acht u het realistisch dat met een ander financieel beleid, in een gelijke crisissituatie, fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van verplichtingen hadden kunnen worden voorkomen, en kunt u dat toelichten?

De fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van de verplichtingen zijn het gevolg geweest van ontoereikend financieel beheer bij het Ministerie van LNV. De hoofdregel in artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet 2016 is dat een Minister niet mag beginnen met het uitvoeren van nieuw beleid voordat het parlement de bijbehorende begroting heeft goedgekeurd. Alleen als er sprake is van spoedeisend belang mag daarvan worden afgeweken. Voorwaarde is daarbij dat beide Kamers vooraf worden geïnformeerd, voordat uitgaven worden gedaan. De Minister van LNV is afgeweken van dit proces, omdat de Tweede Kamer wel, maar de Eerste Kamer niet vooraf is geïnformeerd.

Vraag 3

Acht u het terecht dat de onvolkomenheid voor «Autorisatiebeheer Oracle EBS» wordt toegeschreven aan de Minister van LNV, daar de Minister van EZK eigenaar is van het systeem?

De Minister van EZK is inderdaad de eigenaar van het systeem. De onvolkomenheid bij LNV heeft betrekking op maatregelen in het autorisatiebeheer die aantoonbaar en controleerbaar moeten worden getroffen door de Minister van LNV zelf en haar uitvoeringsorganisaties. Vanwege deze verantwoordelijkheid hebben wij een onvolkomenheid toegekend aan de Minister van LNV.

Vraag 4

Wat is uw oordeel over de keuze van het kabinet om het Diergezondheidsfonds (DGF) te gebruiken voor de schadevergoedingen aan nertsenhouders en de bestrijdingskeuze?

Dierhouders die niet bijdragen aan het Diergezondheidsfonds (DGF) kunnen worden aangewezen voor betaling van een diergezondheidsheffing indien daar noodzaak toe bestaat. Aangezien er bij de nertsen gelijktijdig met de dierziektebestrijding gewerkt werd aan een beëindigingsregeling, heeft de Minister bij deze sector geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Wij dringen erop aan dat de Minister helder maakt welke factoren worden meegewogen bij besluiten of een sector wel of niet financieel bijdraagt aan het ruimen van hun zieke dieren. Dat draagt bij aan de verantwoording over haar uitgaven.

Vraag 5

Kunt u de constatering dat de ministers van EZK en LNV de aanbeveling uit het verantwoordingsonderzoek «deels» hebben opgevolgd nader toelichten?

In het verantwoordingsonderzoek over het jaar 2019 constateerde de Algemene Rekenkamer dat de werkwijze bij escalatie van informatiebeveiligingsincidenten bij de ministeries van EZK en LNV beruiste op een informele verdeling van verantwoordelijkheden. Dit is een risico omdat er in een crisissituatie geen onduidelijkheid moet zijn over rol- en taakverdeling. De aanbeveling op het gebied van informatiebeveiliging luidde daarom: «Zorg ervoor dat de werkwijze bij de escalatie van incidenten wordt geformaliseerd en dat de verantwoordelijkheden en onderlinge relaties worden vastgelegd, zodat iedereen ook formeel weet hoe er moet worden omgegaan met incidenten, vooral in tijden van crisis».

In het afgelopen verantwoordingsonderzoek constateerde de Algemene Rekenkamer dat er bij de ministeries van EZK en LNV in 2020 gewerkt is aan een richtlijn die de werkwijze bij de escalatie van incidenten uitgebreid beschrijft, en duidelijkheid geeft over de rollen en activiteiten van alle betrokkenen. Het document was eind 2020 echter nog niet volledig afgerond en vastgesteld, waardoor de afspraken nog niet formeel golden. Aangezien de formele vaststelling nadrukkelijk onderdeel is van de aanbeveling stelt de Algemene Rekenkamer vast dat de aanbeveling deels is opgevolgd.

Vraag 6

Welke afwegingen liggen ten grondslag aan het kiezen voor de vier onderzochte fiscale regelingen bij verschillende beleidsdepartementen? Is dit een gerichte selectie, of heeft dit bij wijze van steekproef plaatsgevonden?

De 4 fiscale regelingen die bij het Verantwoordingsonderzoek 2020 zijn onderzocht, vloeien voort uit een door de Algemene Rekenkamer uitgevoerde risicoanalyse. Bij de uiteindelijke keuze hebben onder andere het budgettaire belang van de betreffende fiscale regeling en de planning van een (verrichte of geplande) beleidsevaluatie een rol gespeeld. Tot slot is de spreiding van de fiscale regelingen over verschillende verantwoordelijke departementen in de selectie betrokken.

Vraag 7

Kunt u een toelichting geven op de bewering dat het fiscale doel van de landbouvvrijstelling achterhaald is? Is dit een beleidsmatige conclusie of een conclusie gebaseerd op technische verantwoording?

Het oorspronkelijke (fiscale) doel van de landbouvvrijstelling was om grondeigenaren-landbouwers en grondeigenaren-verpachters fiscaal gelijk te behandelen.¹ Dit doel is vervallen sinds de invoering van de Wet Inkomstenbelasting 2001. Vanaf dat moment worden grondeigenaren-verpachters namelijk via de vermogensrendementsheffing (forfaitair) belast, terwijl voor grondeigenaren-landbouwers de landbouvvrijstelling geldt. De landbouvvrijstelling veroorzaakt nu dus een fiscale *ongelijkheid* tussen de 2 typen grondeigenaren: de verpachters waarvoor de landbouvvrijstelling niet geldt, en de landbouwers die hun grond zelf in gebruik hebben, die wel voor de vrijstelling in aanmerking komen.

Dat de grondeigenaren-verpachters in de vermogensrendementsheffing niet voor de werkelijke waardeveranderingen maar over een forfaitair bepaald rendement worden belast, doet aan deze conclusie niets af. In het

¹ Bijlage bij Kamerstuk 30 991, nr. 25, p. 12

veronderstelde rendement in de vermogensrendementsheffing zit namelijk zowel het directe (pachtinkomsten) als het indirecte (waarde-stijging) rendement begrepen.²

Vraag 8

Op welke beleidsdoelen doelt u met de stelling dat de landbouwvrijstelling een beperkte en niet-doelmatige bijdrage zou lijken te leveren aan de beleidsdoelen van LNV?

Uit het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (*IBO*) *Agro-, visserij- en voedselketens uit 2014*³ kwam dat de landbouwvrijstelling beperkt en niet doelmatig bijdraagt aan de beleidsdoelen genoemd in het (voormalige) begrotingsartikel 16 van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) waar de landbouwvrijstelling destijds onder viel. De doelen die behoorden bij het betreffende begrotingsartikel, lagen op het gebied van concurrentiekracht, duurzaamheid, voedselveiligheid, plant- en diergezondheid, kennisontwikkeling en innovatie, en internationale doelen.

Wij constateren dat de Minister geen vervolg heeft gegeven aan de uitkomsten van het IBO. Nog steeds is de bijdrage van de landbouwvrijstelling aan beleidsdoelen niet onderbouwd.

Vraag 9

Kunt u toelichten of u in de door u geformuleerde effecten van aanpassing of afschaffing van de landbouwvrijstelling (voldoende) basis/grond ziet om deze door het kabinet beleidsmatig te legitimeren en of de door u gesuggereerde andere fiscale en niet-fiscale faciliteiten opwegen tegen de landbouwvrijstelling?

De Algemene Rekenkamer kan oordelen dat een beleidsinstrument niet werkt zoals het oorspronkelijk was bedoeld en aanbevelingen doen hoe het beter kan. Wij hebben geen onderzoek verricht naar de genoemde effecten van aanpassing of afschaffing van de landbouwvrijstelling. Het is aan de Minister van LNV om een dergelijk onderzoek naar de neveneffecten te verrichten.

² Aanhangsel Handelingen II 2017/18, nr. 2798.

³ Bijlage bij Kamerstuk 30 991, nr. 25, pp. 12 en 51